ניסן

א. מר"ח ניסן עד י"ב בו „נוהגין לקרות פ' הנשיא שהקריב בו ביום"[1]. ו־מטעם זה נוהגין שאין אומרים תחנון בימים אלו[2], מפני ש„בא[3] בניסן (יום הקמת המשכן במדבר[4]) התחילו הנשיאים להקריב את קרבניהם לחנוכת המזבח נשיא א' ליום[5] עד י"ג בניסן וכל נשיא ביום שהקריב קרבנו הי' יו"ט שלו" (ומ־כיון שביחד עם ימי הפסח שלאח"ז „יצא רוב החדש בקדושה"[6] — אין אומרים תחנון כל חדש ניסן[7]).

וצריך להבין:

אע"פ שכל עניני (וסיפורי) התורה הם נצחיים[8], מ"מ, לא מצינו שיתקנו בסדר התפלה (וכיו"ב) זכר לדורות על כל מאורע שבתורה, כ"א רק בענינים מסויי־מים — שהם ענינים כלליים ויסודיים, כמו „זכר ליציאת מצרים"; „זכר למק־דש" וכיו"ב [וגם בנוגע ל„מקדש" אין עושים זכר לכל העבודות שנעשו ב־מקדש (אפילו עבודות שנעשו הרבה פעמים)]:

ומדוע עושים זכר לדורות לקרבנות הנשיאים לחנוכת המזבח — שהיו (א) חד פעמיים[9], (ב) במשכן (היינו, שקדם בזמן לא רק לגלותנו זה האחרון, אלא גם ל־מקדש שני, גלות בבל ולמקדש ראשון)!

ובזה גופא — זכר כפול[10]: (א) אמירת פרשת הנשיא, (ב) אי אמירת[10] תחנון[11] (ועד למשך חדש שלם)!

---

1) שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט סט"ו. משל"ה מס' פסחים קמ, ב. וראה גם ליקוטי עמק ברכה להשל"ה ס"ג. אלי' רבה או"ח סתכ"ט סק"ו. אלי' זוטא שם סק"ד. באה"ט שם סק"ו. חק יעקב שם סק"י. סידור ר"י"ע דיני ניסן ס"ז. ועוד.

וביום י"ג ניסן אומרים הפרשה דזאת חנוכת המזבח עד כן עשה את המנורה (סידור תורה אור וסידור תהלת ה'. ועוד), שהוא נגד שבט לוי (שו"ע אדה"ז וליקוטי עמק ברכה שם). וראה שיחת י"ג ניסן תשמ"ה. ועוד.

2) טושו"ע או"ח סתכ"ט ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ח. וכן הוא בסידור אדה"ז (לפני „למנצח גו' יענך") בהימים שאין אומרים בהם תחנון.

ולהעיר דמ"ש שם „מנהג ספרד"* — מוכרח לומר שאינו שולל שאר בני ישראל, כי סידור אדה"ז הוא שוה לכל נפש (ראה שער הכולל ב־הקדמה), לא רק לספרדים, ובמכ"ש עבור ההולכים בדרכיו והגרים במדינתו של אדה"ז (שרובם לא היו ספרדים). אלא י"ל ש„מנהג ספרד" בא להוסיף הדגשה מיוחדת בזה. ואכ"מ.

3) שו"ע אדה"ז שם ס"ט. ממסכת סופרים פכ"א ה"א־ב. טור או"ח שם.

4) פקודי מ, יז.

5) נשא ז, יא.

---

*) ולהעיר משער הכולל (פי"א אות יח), דמשמע שמפרש „מנהג ספרד" על הימים שנוהגים שא"א בהם תחנון.

---

6) שו"ע אדה"ז שם. מב"י לטור שם. מג"א או"ח שם סק"ג.

7) ראה תניא רפי"ז.

8) להעיר מרמב"ם הל' מעשה הקרבנות ספ"ב.

9) נוסף על זכר לזה בימי חנוכה ע"י קריאת פ' הנשיאים בציבור (משנה מגילה ל, ב ובפרש"י. וראה לקו"ש חכ"ה ס"ע 378 ואילך. וש"נ) — זכר שונה לגמרי — כדמוכח גם מזה שביום הח' קורים מנשיא הח' ועד גמירא.

10) גם לא ביום השבת — בנוגע לאב הרחמים וצדקתך צדק (מג"א או"ח סרצ"ב סק"ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ח. סידור אדה"ז במקומו).

11) וי"ל שיש בזה גם ענין חיובי — כי בימים

ב. גם באופנו של זכר זה מצינו חידוש:

לאחרי אמירת ה„נשיא" נוהגין לומר „יהי רצון"[12]. וז"ל: יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שבאם אני עבדך משבט (פלוני) שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום, אזי יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני וזרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם אמן.

כלומר, כאו"א מישראל (לא רק יחידי סגולה) מתפלל אשר „יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין . . הכלולות בקדושת זה השבט", ועוד זאת — שהארה זו לא תשאר בהעלם והסתר, אלא תשפיע על עבודתו בפועל „להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך (ועוד זאת) כל ימי חיי אני (ועוד זאת —) וזרעי וזרע זרעי (ובאופן ד)מעתה ועד עולם"!

ויתירה מזו: כיון שאין מתפללין על מעשה נסים[13], עכצ"ל שתפלה זו (של כאו"א מישראל) יכולה להתקיים בדרך הטבע, בחשך כפול ומכופל של זמן הגלות! ועוד, בכלל — תפלת ישראל מתקיימת בפועל, ובפרט תפלה ע"י רבים, כמ"ש[14] „הן א־ל כביר ולא ימאס". ובפרט שמסיימים ה„יהי רצון" באמירת „אמן" (מלשון אמת[15]), הנותן חיזוק מיוחד בהברכה, פועל גמר ה„נצחון"[16].

ונמצא שהזכר לדורות לקרבנות הנשיאים „לחנוכת המזבח" (שע"י אמירת פ' הנשיאים) אינו רק זכר (למאורע שאירע בעבר), אלא היא פעולה נצחית, ועד כדי כך — שמאירים „כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט" בפועל (כנ"ל) „להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני וזרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם"!

שזהו חידוש גם לגבי עניני „זכר" שמדברי סופרים. דעם היות שכל הפעולות והתפלות כו' הבאות לשם זכר לדבר מסויים („זכר ליציאת מצרים" וכיו"ב, כנ"ל) אינן סתם זכר בעלמא, אלא שע"י זכר זה „נעשה" מעין הדבר הנזכר — מ"מ, פעולה כזו לא מצינו דוגמתה בתפלות (ועניני „זכרון") דכל השנה[17].

ג. זאת ועוד — ובהקדם השאלה:

כיצד יתכן שכאו"א מישראל יאמר פרשת כאו"א מהי"ב נשיאים עם ה„יהי רצון" (שיאירו עליו האורות וכו' שבקדושת שבט זה) — והרי כל אחד מ־

אלו שאין אומרים בהם תחנון, משמע שנמשכות אז אותן ההמשכות וההשפעות שנמשכות בימים אחרים ע"י אמירת תחנון, כמדובר כמ"פ (ראה לקו"ש חט"ו ע' 546. ועוד).

12) מקדש מלך לזח"ג קצו, ב. ס' קב הישר פפ"ח. סידור תורה אור וסידור תהלת ה'. וראה „היום יום" א' ניסן.

13) ראה ירושלמי תענית פ"ג ה"ב. ברכות ס, א. ועוד.

14) איוב לו, ה. ברכות ח, ע"א.

15) ראה שבועות לו, א ובפרש"י שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקכ"ד ס"ט. אנציקלופדי' תלמודית (כרך ב) ערך אמן.

16) ראה נזיר בסופה.

17) וגם התפלות הדומות לה (כמו ה„יהי רצון" לאחרי תשליך, ודהושע"ר, ולאחרי בדיקת חמץ, וה„רבונו של עולם" דספה"ע) שמתפללים על המשכות מלמעלה וכו' — אין זה בדומה כלל לבקשה זו שהוא לכל ימי חיי כו' ועד עולם! ועוד ש„יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין כו' הכלולות בקדושת זה השבט", ושזה יפעול בעבודת האדם בפועל — „להבין ולהשכיל בתורתך וכו'", כבפנים.

ישראל הוא רק משבט אחד [כמובן מה־„יהי רצון" עצמו שהוא בלשון של ספק — „באם אני עבדך משבט (פלוני) כו'"[18], כי יתכן שאינו משבט זה], ונמצא, שמתוך י"ב פעמים של אמירת הנשיאים, הרי בי"א מהם אומרים תפילה שאינה שייכת להמתפלל[19]!

ועכצ"ל, שכאו"א מישראל (אפשר שיהי') כלול משאר כל ישראל (ה־שבטים), ועד שכאו"א מישראל אפשר שיקבל האורות של כל השבטים, שאז אמירת הנשיא וה„יהי רצון" אפשר ש־תהי' על הוודאי — ש„יאירו נא עלי כל ניצוצין כו' וכל האורות כו' הכלולות בקדושת זה השבט כו'", מכיון שאפשר הדבר[20] שיש לו שייכות לכל השבטים[21].

וע"ד הוראת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע[22], שאפילו כהן ולוי יאמרו הנשיא וה„יהי רצון" בכל יום (אף שוודאי שהם משבט לוי[23]) — „כי זה שייך לעיבור", ומצד „עיבור"[24] אפ"ל שייכות לכל שבט ולכל השבטים.

ועפ"ז, מכיון שכאו"א מישראל אומר פרשיות כל הנשיאים וה„יהי רצון" של כאו"א — והקב"ה ממלא בקשות אלו — הרי שבגמר אמירת הנשיאים (בי"ב ניסן) מאירים בכאו"א מישראל „כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות" בכל שבט ושבט — שבהם נכללים כל ניצוצות הקדושה שבכל העולם כולו (— שנברא „בשביל ישראל"[25]), וכידוע[26] ש־י"ב השבטים כוללים כל אופני עבודה האפשריים[27] (י"ב אופנים כלליים).

ומזה מובן גודל הפעולה של אמירת הנשיאים ב„להבין ולהשכיל בתורתך וב־יראתך לעשות רצונך כו'" — מכיון שבאה ע"י כל „ניצוצין קדישין" של כל השבטים.

---

18) כ"ה הנוסח במקומות שבהערה 12.

19) ולהעיר מדעת האחרונים שאין אומרים „באם אני כו'" (ראה מורה באצבע (להחיד"א) ס"ז סקצ"א. שו"ת מנחת אלעזר — הובא בדרכי חיים ושלום סתקל"ח).

20) ומה שאומר „שבאם אני עבדך משבט (פלוני) כו'" (אף שיש בו מכל שבט ושבט כבפנים) — ה"ז מפני שבאם כפשוטו הוא משבט פלוני, מקבל מהאורות דשבט זה בגלוי יותר ביתר שאת ויתר עז (משא"כ אם הוא משבט אחר מקבל רק מעין כו').

ויש לומר, שע"י שמתפלל „שבאם אני עבדך משבט כו'", ה"ז גופא מסייע לגלות שייכותו לשבט דיום זה. ולכן גם כהן או לוי מתפלל בנוסח זה כי ע"י התפלה מתגלה שייכותו לשבט פלוני. ועצ"ע.

21) גם שבט לוי, כמובן מזה שאומרים בי"ג ניסן הפרשה שכנגד שבט לוי (אבל להעיר שאין אומרים לאח"ז ה„יהי רצון") — כי שבט לוי „נתונים נתונים המה לו מאת בני ישראל" (במדבר ג, ט), „הלויים באים תחתיהם ובשליחותם" של כל בנ"י (פרש"י שם, ח).

22) „היום יום" א' ניסן.

23) ועד שהכהן מברך ברכת כהנים, והלוי יוצק מים על ידיו (ב"י לטור או"ח סקכ"ח ד"ה ורבינו סובר (ע"פ זח"ג קמו, ב). שו"ע או"ח שם ס"ו. שו"ע אדה"ז שם ס"ק).

24) ראה תניא ספי"ד.

25) פרש"י ר"פ בראשית. וראה תניא פל"ז (מח, א).

26) ראה פע"ח בהקדמה לשער התפלה. עמה"מ ש' עולם הבריאה פי"א בהגהה. לקו"א להה"מ סקל"ג. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקפא ואילך. שער הכולל בהקדמה. וש"נ. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 54 הערה 14. וש"נ.

27) ולכן „כל אחד ואחד הקריבו לפי דעתו" (במדב"ר פי"ג, יד), וכמפורש במדרש פרטי הכוונות דכל נשיא (במדב"ר שם, ואילך. פי"ד, א־יא. וראה של"ה שבהערה 1).

ולהעיר ממ"ש במקור חיים (לבעהמ"ס חות יאיר) או"ח רסתכ"ט: מ"ש בשל"ה דנכון לקרות בי"ב ימי ניסן הקרבת י"ב נשיאים . . ול"נ גם כוונתם בהקרבתם ע"פ דרז"ל ברבה.

ד. ויש לבאר הטעם לחידוש זה שב־קרבנות הנשיאים והאמירה לזכר שלהם:

חנוכת המזבח היא היסוד וההתחלה של עבודת כל ישראל במשך כל הדו־רות[28]. וכידוע[29] דחנוכת המזבח ענינה כמו ענין החינוך, שכשם שהחינוך מעמיד את היסוד של כל עבודת המחונך במשך כל ימי חייו[30], כן ע"י חנוכת המזבח הועמד היסוד לעבודת המשכן, שהיא תכלית כל עבודת האדם (ובמשך כל הדורות)[31] — „ועשו[32] לי מקדש ו־שכנתי בתוכם"[33].

ומטעם זה (א) כל השבטים השתתפו בחנוכת המזבח — כי בהם נכללים כל הסוגים (פרטיים) שבעבודת ה' (כנ"ל), (ב) הקרבנות לחנוכת המזבח הובאו ע"י הנשיאים דוקא — „כי הנשיא הוא הכל"[34] (כל השבט שלו, ועי"ז — כל השבטים (בנ"י) כולם).

ועפ"ז מובן הטעם שעושים זכר לדורות לקרבנות הנשיאים (ע"י אמירת פ' הנשיאים ואי אמירת תחנון) — אף שההקרבה שלהם היתה חד פעמית, ולפני אלפי שנה, ובמקום וזמן מסויימים — כי קרבנות הנשיאים לחנוכת המזבח הי' ענין נצחי לכל הדורות[35], ענין הנמשך ומשפיע בפועל בעבודת כאו"א מישראל, כולל גם בחושך כפול ומכופל דהגלות — שמאירים „כל הניצוצין כו' להבין כו' כל ימי חיי כו' מעתה ועד עולם".

ה. ע"פ האמור לעיל (שקרבנות ה־נשיאים הם ענין נצחי הנמשך בכאו"א בכל הדורות) מובן, שמהענינים המיוח־דים של חודש ניסן הוא — ההדגשה בענין (א) הנצחיות של נשיאי ישראל[36], כי כל נשיא בדורו כנשיא הראשון בדורו[37], (ב) ההתקשרות וכו' של כאו"א

---

28) ראה של"ה שם שאומרים הנשיא „כי כל נשיא ונשיא הי' לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע הרוחנית כל אחד לשבטו כל ימי עולם כו' ובקריאת הפרשה הוא מעורר קדושת היום כו'".

29) ראה תו"א וישב כט, ד. לקו"ת נשא כט, א. לקו"ש חכ"ה ע' 383 ואילך. וש"נ.

30) כמ"ש (משלי כב, ו) חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה. וראה מקומות שבהערה הקודמת.

31) ראה מכתב „בימים שבין יו"ד וט"ו בשבט" תשמ"ז (נדפס בלקו"ש חכ"ו ע' 412 ואילך. ובתרגום ללה"ק — חל"א ע' 235 ואילך). סה"ש תשמ"ז ח"א — ש"פ תרומה תשמ"ז. ועוד.

32) תרומה כה, ח.

33) שציווי זה כולל גם הציווי על המקדש, ראשון שני ושלישי (רמב"ם הל' ביהב"ח בתחלתן. וראה לקו"ש חט"ז ע' 302 ואילך. חכ"א ע' 149 ואילך).

34) פרש"י חוקת כא, כא.

35) להעיר מדברי חז"ל שהעגלות והפרות שהביאו הנשיאים „ניתן להם הוי' שיהיו קיימים לעולם" (במדב"ר פי"ב, יח).

36) וראה משנה ר"ה בתחלתה, שבאחד בניסן הוא ראש השנה למלכים — למלכי ישראל (שם ג, א).

ולהעיר שלימוד זה (ע"ד נצחיות הנשיא בעבודתו במשכן ופעולתו על ישראל בכל הדורות) מבואר גם בלקו"ת פרשתנו („חסידי"שע פרשה" של השבוע דיום אמירת שיחה זו) — ד"ה ויקרא אל משה: „התורה היא נצחית ושייך בחינות אלו (ד־„ויקרא אל משה" באהל מועד שבמשכן) גם עכשיו" מצד „אתפשטותא דמשה שבכל אדם" (ראה תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א). אגה"ק בסוף הביאור לסי' זך), ואתפשטותא דמשה שבכאו"א פועל עליו „ליראה את ה' אלקיך" (עד שלגבי בחי' זו „יראה מילתא זוטרתי היא" — ברכות לג, ב (בע"י). תניא רפמ"ב), „ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה"א גו' לשמור את מצוות ה' גו'" (עקב י, יב ואילך).

37) להעיר מקהלת יעקב (לבעהמ"ס מלוא הרועים) מערכת רבי שנשיא ר"ת ניצוצו של יעקב אבינו.

מישראל (בכל דור ודור) לְנשיאי ישראל הנמשכת מההתקשרות וכו' – שהייתה ב־זמן חנוכת המשכן – התקשרות וכו' נצחית.

וי"ל אשר השייכות (דהנצחיות) דנשי־אי ישראל לחודש ניסן מודגשת ביותר בנוגע לנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר:

ב' ניסן הוא יום ההילולא של הנשיא כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ויום הת־חלת הנשיאות של (בנו ממלא מקומו[38] כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו[39].

ובשניהם מצינו ענין הנצחיות (גם) בגשמיות העולם, והתקשרות דכאו"א מ־הם הנצחית לכל ישראל[40] (וכן – דכל ישראל אליהם):

ידועים דברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לפני הסתלקותו[41] – „איך גיי אין הימל, די כתבים לאָז איך אייך" (אנכי עולה השמימה, ואת הכתבים (כתבי החסידות) הנני משאיר לכם).

פירוש הדברים[42]: „צדיקים דומין לבוראם"[43], וכשם שהקב"ה „נתן (הכניס) את עצמו" בתורתו, כמחז"ל[44] „אנא נפשי כתבית יהבית", עד"ז בצדיקים, ש„נות־נים" (ומכניסים) את עצמם בדברי תור־תם.

וזוהי הכוונה בדברי אדמו"ר נ"ע „איך גיי אין הימל די כתבים לאָז איך אייך" – שע"י (לימוד) כתביו (תורתו) שהלימוד מביא לידי מעשה בפועל ועד להפצתם חוצה, מתקשרים וכו' עמו ב־עצמו (מכיון שהכניס את עצמו בכתביו), עצמו – כפי שנמצא במצב של עלי' השמימה.

ומכיון שה„כתבים" נמצאים למטה ב־גשמיות העולם – הרי על ידם נמצא אדמו"ר נ"ע בגשמיות העולם, היינו, ש־זוהי התקשרות נצחית בגשמיות בין ה־נשיא אדמו"ר נ"ע וכל ישראל.

וכן הוא בנוגע לבנו ממלא מקומו[45], נשיא דורנו – שע"י כתביו, ספריו ונכ־

---

38) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז: המלכות ירושה כו' ולא המלכות בלבד אלא כל השררות . . ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם (ובספרי שופטים יז, כ: כל פרנסי ישראל).

ולהעיר שכ"ק מו"ח אדמו"ר הי' בן יחיד והנשיאות עברה אליו בדרך ממילא, ובן מלך אין צריך משיחה, כי משיחת אביו היא משיחתו (ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א הי"א. הל' מלכים שם הי"ב. צפע"נ (המלוקט) להל' כלי המקדש שם).

39) ולהעיר שסיום ימים אלו הוא י"ג ניסן – יום ההילולא דאדמו"ר הצ"צ, ואולי י"ל – גם יום התחלת הנשיאות של ממלא מקומו אדמו"ר מהר"ש (ראה גם לקו"ש ח"י ע' 409. וש"נ).

40) כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לאביו אדמו"ר נ"ע (אגרות קודש שלו ח"א ע' קמא) – שרועי ישראל „הנה לא זה בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעיתם, הנה עוד זאת מתרפסים להדום כסא מרום, להתיצב לפני הוד א־ל רם ונשא, להגן על עם ישורון" (נוסף על המבואר באגה"ק סי' זך וביאורו). ולהעיר ממחז"ל בנוגע למשה: מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש (סוטה יג, סע"ב).

41) הועתק במכתב זקני אנ"ש – נדפס באגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' קיג.

42) ראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 24 ואילך. ועוד.

43) ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

44) שבת קה, א (כגירסת הע"י). לקו"ת שלח מח, סע"ד.

45) בנו יחידו – שיורש הכל (ראה לעיל הערה 38), ויורש ה"ה המוריש עצמו (ולא רק במקום המוריש) – ראה ב"ב קנט, א. שו"ת צפע"נ דווינסק ח"א סקי"ח. וואראשא ח"ב סקי"ח. מילואים יג, א. מהד"ת יט, א. ובלשון הכתוב – „תחת אבותיך יהיו בניך" (תהלים מה, יז. ב"ב שם).

סיו וגם הגשמיים (כדלקמן) – מתקשרים עמו בעצמו ובגשמיות[46].

ו. ויש לומר שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הדגיש זאת תיכף במאמרו (תורתו) הראשון[47] (בתור נשיא[48]) – שמזה מובן שזוהי התחלה ועיקר ויסוד בנשיאותו – ד"ה ראשית גוים עמלק ואחריתו גו'[49]:

בהמאמר שם מבאר, דעניני קדושה קיימים ב"קיום עצמי (ונצחי)", כמו "ה־גופות לחיים האמיתיים והארת אור עבו־דתו נשאר במקומו, די"ל שהמקום שבו למד ועסק בתורה וכל כליו שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם מחלקי בירורו בעולם.

ומביא על זה (ביאור –) סיפור מ־אביו[54] "וראיתי פעם כי כ"ק אאמו"ר הרה"ק הכ"מ נכנס לחדר אביו כ"ק אאזמו"ר זצוקללה"ה ז"ע והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו (זה הי' בערך בשנת מ"ה או מ"ו) ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל השולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נעות כמדבר, ובכה הרבה".

והביאור בזה מובן ביותר ע"פ ה־מדובר ומבואר בהמאמר שם – שענין האמור (ע"ד נצחיות מקום עבודתו כו' של הצדיק) בא בהמשך להמבואר שם נמשכים ממקור הקדושה – הקב"ה ב־עצמו, לכן, כשם שהוא ית' קיים בקיום עצמי (ונצחי[53]) (שהרי מציאותו מעצמותו כו'), כמו"כ קדושתו ואורו (שהוא דבוק בהמאור ומעין המאור) – קיים בקיום עצמי ונצחי.

ובהמשך לזה כותב שם:

ומקום התורה והעבודה של צדיק בקדושתו הוא גם לאחר עלותו מחיי ה־דתו נשאר במקומו, די"ל שהמקום שבו למד ועסק בתורה וכל כליו שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם מחלקי בירורו בעולם.

ומביא על זה (ביאור –) סיפור מ־אביו[54] "וראיתי פעם כי כ"ק אאמו"ר הרה"ק הכ"מ נכנס לחדר אביו כ"ק אאזמו"ר זצוקללה"ה ז"ע והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו (זה הי' בערך בשנת מ"ה או מ"ו) ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל השולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נעות כמדבר, ובכה הרבה".

והביאור בזה מובן ביותר ע"פ ה־מדובר ומבואר בהמאמר שם – שענין האמור (ע"ד נצחיות מקום עבודתו כו' של הצדיק) בא בהמשך להמבואר שם

---

46) נוסף על זה שע"י "זרעו בחיים", "אף הוא בחיים" (תענית ה, ב).

47) שהוא (מיוסד על) מאמר האחרון של אביו אדמו"ר נ"ע (פורים בסעודה, פר"ת), בהוספות רבות וכו' ובשינויי לשונות בכ"מ. – ולהעיר ממארז"ל (מדרש תהלים בתחלתו): ממקום שחתם זה פתח זה. ובארוכה – ב"ר פ"ק, יב. וש"נ.

48) שנאמר בש"ק פ' צו אחר מנחה', יום ה־אחרון של השבעה אחרי אביו אדנ"ע.

49) נדפס בסה"מ תר"פ־תרפ"א בתחלתו.

50) סה"מ שם ע' יוד.

51) ראה ע"ח שער ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לסי' זך (קמז, א).

52) ראה מגילה כו, ב. רמב"ם הל' ס"ת פ"י ה"ד. וראה תו"א צ, סע"ב. שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ה ואילך ופע"ז ובקיצורים לשם. וראה לקו"ש חי"ב ע' 135. וש"נ.

53) התואר "נצחי" כאן הוא שם המושאל – כי לשון "נצחיות" אינו נופל כ"א בבחי' וגדר זמן, שיומשך זמן בלי סוף, אבל מה שאינו בבחי' וגדר הזמן לא שייך בו המשך הזמן כו' (לקו"ת שבת שובה סז, ג).

54) במ"א (ראה ספר השיחות תש"ד ע' 6 ואילך. ועוד) סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בפרטיות יותר, שבהיותו ילד קטן הי' רגיל להכנס לחדר היחידות של כ"ק אדמו"ר מהר"ש. ופעם אחת ראה שהדלת נפתחת, ונפל עליו פחד והסתיר עצמו, וראה שאביו נכנס כו' – כההמשך שנעתק ב־המאמר.

---

*) נדפס בסה"מ פר"ת ע' רצו ואילך.

*) כן נרשם בראש המאמר – בכת"י לא נודע למי.

„בענין הכלים שע"י דבקותם והתאחדות האור בהם הרי גם הם בבחי' קיום עצ־מי" (כמו האור[55]), שמזה מובן, שהקיום הנצחי של קדושת המקום הגשמי וכל כליו שהשתמש בהם (הצדיק) — ל„צרכי העבודה" — הרי „גם לאחר עלותו מחיי הגופות" הוא ע"ד ובדוגמת הקיום העצמי (ונצחי) של הכלים דעשר ספירות (מצד ביטולם והתאחדותם עם האור).

וי"ל יתירה מזו — שזהו (לא רק ב־דוגמת, אלא) אותו הענין ממש, היינו ש־הקיום הנצחי ש„במקום התורה והעבודה של צדיק כו' וכל כליו שהשתמש כו'" הוא באותה הדרגא של קיום נצחי ד־כלים של עשר ספירות (דעולם האצי־לות). וי"ל שזה מובן גם ממש"כ בתניא[56] בביאור מחז"ל[57] „האבות הן הן המר־כבה", שבכל ענייניהם היו מרכבה ד־אצילות, שעד"ז בצדיקים ונשיאים שהם דוגמתם.

ז. המורם מכל הנ"ל — שחיי הצדיק הם נצחיים[58], ולא רק ברוחניות הענינים אלא גם — בנוגע למקום הגשמי וכליו הגשמיים (שולחנו וכסאו כו') — וכדיוק הלשון „קדושה לא זזה ממקומה"[59], המקום הגשמי ב„חדר אביו" (נוסף על המקום הרוחני — מעלה ומדריגה[60]) — כי קדושתו של הצדיק חודרת בכל עני־ניו (גם במקום ובכלים שהשתמש בהם לצרכי העבודה[61]): וכדברי המאמר „ה־מקום שבו למד ועסק בתורה וכל כליו שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם".

ויתירה מזו: קדושת המקום והכלים כו' של הצדיק (גם לאחרי הסתלקותו) היא באותו האופן כהזמן שהצדיק הש־תמש בהם בפועל, נשמה בגוף: וכמובן מהסיפור הנ"ל — ש„נכנס לחדר אביו . . והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו כו' ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל ה־שולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נעות כמדבר, ובכה הרבה" — היינו „כמו שהי' בחייו" כשהי' נכנס ליחידות [שי"ל שעניינה — התאחדות של ה„יחידה" של הנכנס ליחידות ושל ה„יחידה" של הרבי] — בחיים חיותו של אדמו"ר מהר"ש!

וע"פ פתגם אדמו"ר נ"ע הנ"ל „איך גיי אין הימל, די כתבים לאָז איך אייך" — מובן, שע"י ההתקשרות לנשיא הדור — ע"י ה„התקשרות" עם כתביו, ספריו וכו', שבהם הכניס את עצמו כנ"ל — נמשך מהקיום העצמי והנצחי של קדושת הצדיק והנשיא, לכל ההולכים „בדרך[62]

---

55) היינו לא רק הדביקות וקיום שבכלים מצ"ע (דאיהו וגרמוהי חד (תקו"ז בהקדמה — ד, ב), שהוא לא כמו האחדות דאיהו וחיוהי חד — ראה המשך מים רבים תרל"ו פל"ב. המשך וככה תרל"ז פק"ז. המשך תרס"ו ע' קצ. ובכ"מ), כ"א גם בחי' קיום עצמי של האור.

56) פכ"ג. פל"ד. פל"ט.

57) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. — „אפילו בשינתם" (מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמ).

58) ראה אגה"ק סי' זך וביאורו.

59) והדיוק בזה יובן עוד יותר מזה שלשון „ממקומה" לא הובא בע"ח של"ד ושל"ה שבהערה 51.

60) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ו. מו"נ ח"א פ"ח. נת' בס' החקירה להצ"צ עד, סע"ב ואילך.

61) ולא רק כשנשאר לאח"ז רק לקדושה בלבד, כמו השולחן ועמוד (שטענדער) של הצדיק שממנו עשו הארון שבו נגנז הצדיק, שכל מציאותו רק ארון וכלי להצדיק, וי"ל כמו ארון וכלי ללוחות הברית (להעיר ממחז"ל „קשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כשבירת לוחות" — ירושלמי יומא פ"א ה"א ובקה"ע שם. תנחומא (באבער) אחרי יוד. הובא בפרש"י עקב יו"ד, ו).

62) אגה"ק סכ"ז (קמו, א).

ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד"[63].

ובפרט ע"י לימוד הכתבים והספרים, והבאת הלימוד במעשה בפועל, הן בעצמו והן – ע"י הפצת המעינות (דהכתבים והספרים) חוצה.

וע"ז מאירים אצלו „כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות" בנשיא הדור – שכולל „הכל", כי הנשיא הוא הכל[64], וזה פועל „להבין ולהשכיל בתורתך [כולל ובפרט בנדו"ד – הכתבים וספרים של הנשיא] וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני וזרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם (נצחי)".

ח. ההוראה בנוגע לפועל:

צריכים להתקשר עם נשיאי ישראל שבכל דור ודור, ובדורנו – בנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, וע"ז מקבלים מה„נצחיות" של הנשיא.

וזה פועל „להבין ולהשכיל בתורתך" – נגלה דתורה ופנימיות התורה, כולל תורתם של רבותינו נשיאינו, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה[65] – לעשות רצונך דהקב"ה כל ימי חיי – קיום המצות בפועל,

ובפרט קיום המצות וההוראות בענינים שהזמן גרמא: „מבצע פסח", להכין את עצמו, את בנ"י אחיו ואת כלל ישראל – לחג הפסח, להשתדל ולדאוג שכאו"א מישראל יהי' לו כל צרכי החג, הן בגשמיות, והן (ובעיקר – המעשה אשר יעשה) – צרכיו הרוחניים, ידיעת הלכות פסח ומצוות החג, החל מהתחלה (הלכות ערב פסח) ומליל הסדר.

ט. כל הנ"ל שייך במיוחד להענין שדובר אודותו לאחרונה[66] ע"ד „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" – שהכח על הי עבודות כל ימי המשכן בא מחנוכת המזבח שע"י קרבנות הנשיאים (כנ"ל סעיף ד) – ו„כל מקום שנאמר לי אינו אלא לעולם"[67],

שכל ישראל, אנשים נשים וטף, יעשו ביתם וחדרם כו' – ע"ד „מקדש מעט"[68], בית תורה תפלה וגמ"ח (צדקה), עד שהבית הגשמי וכליו הגשמיים (השולחן, כסא וכיו"ב) ייעשו כלים לקדושה (תורה, תפלה וצדקה), שיהי' „בית מלא ספרים"[69] וכו',

וכמודגש גם בחג הפסח – „אשר[70] פסח על בתי בני ישראל".

ושימת לב מיוחדת בנוגע לחינוך הילדים, שהם מראשי המשתתפים בסדר של פסח (ועד שעושים בשבילם כמה ענינים עוד לפני הפסח, ועושים שינויים בכדי שלא ישנו התינוקות ובכדי שישאלו התינוקות[71]), כולל גם – שכל ילד וילדה יהי' להם (– שלהם) סידור, חומש ו(להבדיל) קופת־צדקה, וכן – „הגדה של פסח"[72] (עם ציורים[73]),

---

63) ו„כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית" (עירובין נד, א).

64) פרש"י חוקת כא, כא.

65) ראה קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

66) ראה שיחת ש"פ תרומה תשמ"ז ס"ח. וש"נ.

67) ויק"ר פ"ב, ב. נת' בשיחת ש"פ תרומה שם ס"ו ואילך. לקו"ש חל"ו ע' 123 ואילך.

68) ראה מגילה כט, א.

69) ע"ד מרז"ל – ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א. תנחומא קרח ב. במדב"ר פי"ח, ג.

70) בא יב, כז.

71) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תעב. סתע"ג סי"ד־טו. סל"ח. ס"מ. ועוד.

72) ראה שיחת פורים תשמ"ז.

73) שע"ז „לא ישנו התינוקות וכו'".

שעיכ"ז עושה חדרו, שולחנו ומטתו כו' — „מקדש מעט", כלי לקדושה, ו־נמשך (כנ"ל) קיום עצמי בחדר הגשמי וכלים הגשמיים ובכל הבית, כי „קדושה לא זזה ממקומה".

ונכנסים שם „לבוש בחגורה" ועומדים „אצל השולחן", באופן של „דע לפני מי אתה עומד"[74], ומדברים, עם דמעות של שמחה, כבן המדבר לאביו, בן יחיד להורים זקנים[75], ישראל (בנים אתם לה' אלקיכם[76]) לאבינו שבשמים, שזה גורם תענוג גדול להאב, ותענוג הבורא נעשה תענוג הנברא[77].

עד שזה בא בתכלית הגילוי ושלי־מותו ב„מקדש גדול", ביהמ"ק השלישי, ושם — בקודש הקדשים, יחידה שבמקום (שבעולם), ששם היחידה של כל נפש מישראל מתקשרת עם בחי' יחידה של־מעלה, יחידו של עולם,

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו — יחידה הכללית[78], ותיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ ויקרא, ה' ניסן, תשמ"ז)

---

74) ראה ברכות כה, ב.

75) כמאמר הבעש"ט: יעדער איד איז טייער ביי דעם אויבערשטן ווי אַ בן יחיד וואָס איז געבאָרן ביי עלטערן לעת זקנותם, און נאָך טייערער (כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סקל"ג. וש"נ).

76) ראה יד, א. וראה תניא רפ"ב.

77) ראה המשך וככה תרל"ז פי"ב. פט"ו. וראה שיחת ש"פ ויק"פ תשמ"ז.

78) רמ"ז לזח"ג רס, ב (נדפס במק"מ קצ, ב). ל"ת להאריז"ל בראשית עה"פ ויתהלך חנוך. ועוד. וראה אוה"ת נצבים ע' אתרעו. סה"מ תרכ"ז ע' טז. תר"ל ע' י ואילך. תרנ"ה ס"ע יט ואילך. תרצ"ט ע' 207. תש"ב ע' 51. ס' הליקוטים — דא"ח דהצ"צ ערך משיח. וש"נ.